

Εκεί, στην Φρυνίχου, μάθαμε την τέχνη μας εκατοντάδες καλλιτέχνες, νέοι οι περισσότεροι, ερχόμενοι σε επαφή με σπουδαίους συγγραφείς: Μπρεχτ, Σαιξπιρ, Στρίντμπεργκ, Γκόρκι, Τσέχωφ, Πιραντέλλο, Ινγκλάν, Μολιέρο, Ιονέσκο, Μίλλερ, Γκομπρόβιτς, Στράους, Κολτές και πολλούς άλλους

Οδός Φρυνίχου

ΓΡΑΦΕΙ Η ΚΑΤΙΑ ΓΕΡΟΥ

» Στρίβεις από την Αρεοπαγίτου στον πρώτο δεξιά, να την η Φρυνίχου: ένα μικρό δρομάκι.

1985: Εγκαίνια της Β' Σκηνής του Θεάτρου Τέχνης. Οι δάσκαλοί μας, ο Κουν, ο Λαζάνης, ο Κουγιουμτζής, φορούσαν τα καλά τους. Οι πθοποιοί του Θεάτρου Τέχνης, πολύ νέοι οι περισσότεροι τότε, είχαμε εντυπωσιαστεί. «Κόιτα πώς αλλάζει ο άνθρωπος μ' ένα κοστούμι και μια γραβάτα», λέγαμε μεταξύ μας. Δεν τους είχαμε ξαναδεί έτσι. Και ούτε τους ξαναείδαμε.

Και άρχισε το Θέατρο να λειτουργεί. Ενθουσιαμός, όρεξη, όνειρα. Ατέλειωτες πρόβες.

Ο κυρ-Θανάσης που 'χε το μικρό του καφενείο στην Αρεοπαγίτου, μια μέρα που 'βλεπε να πηγαινοέρχονται οι καφέδες από πολύ νωρίς το πρωί μέχρι πολύ αργά το βράδυ, μάς ρώτησε: «Στο θέατρο κοιμάστε; Σπίτια δεν έχετε;».

Εκεί, στην Φρυνίχου, μάθαμε την τέχνη μας εκατοντάδες καλλιτέχνες, νέοι οι περισσότεροι, ερχόμενοι σε επαφή με σπουδαίους συγγραφείς: Μπρεχτ, Σαιξπιρ, Στρίντμπεργκ, Γκόρκι, Τσέχωφ, Πιραντέλλο, Ινγκλάν, Μολιέρο, Ιονέσκο, Μίλλερ, Γκομπρόβιτς, Στράους, Κολτές και πολλούς άλλους.

Μάθαμε την τέχνη μας γιατί ο επικεφαλής της Φρυνίχου εκείνα τα χρόνια, ο δάσκαλός μας, ο αείμνηστος Γιώργος Λαζάνης, μας δίδαξε κάτι για το θέατρο που, αν το μάθεις, δεν το ξενάγας ποτέ: Κάθε παράσταση δουλεύεται με τέτοια ένταση και προσοχή σαν να ήταν θέμα ζωής και θανάτου. Δεν ξέρω πώς αλλιώς να το περιγράψω. Κάποτε είχα διαβάσει μια φράση - νομίζω ήταν του Βιτέζ - που έλεγε απευθυνόμενος στους πθοποιούς «Παίξτε σε κάθε πρόβα ή παράσταση σαν να είναι η τελευταία σας».

Ακούγεται μακάβριο αλλά δεν είναι. Είναι απλώς πρακτικό. Μιλάει για το υψηλό ποσότο συγκέντρωσης και αδρεναλίνης που απαιτεί η δουλειά του θεάτρου. Έτσι ώστε να έχει νόημα όταν κάποιος στέκεται κάτω από ένα φως και μιλάει στους συνανθρώπους του για θέματα που αφορούν και απασχολούν τους πάντες, προκαλώντας τη σκέψη τους και τα αι-

σθήματα τους και όχι προκαλώντας χασμουρητά και κρυφά κοιτάγματα του ρολογιού.

Στις πρόβες τίποτα δεν ήταν δεδομένο. Τα πράγματα μπορούσαν να αλλάξουν ακόμη και στη γενική δοκιμή, γιατί υπήρχε μια διαρκής έρευνα: Ποια είναι η κεντρική γραμμή του έργου, πώς θα αναδειχτεί, τι θέλουμε να πούμε εμείς για τη δική μας σύγχρονη εμπειρία παράλληλα με την εμπειρία του συγγραφέα ή και αντίθετα καμιά φορά.

Αυτός ο τρόπος δουλειάς απαγόρευε το τρακ. Ευτυχώς. Άλλο έγνοια, άλλο τρακ. Κάναμε πάντοτε ήρεμες, χαρούμενες θα λεγα, πρεμιέρες. Βεβαίως, θέλαμε να αρέσει η καινούργια μας δουλειά, αλλά ζόύσαμε ήδη τα χρόνια μιας έντονης αμφισβήτησης του Θεάτρου Τέχνης -ιδιαίτερα μετά τον θάνατο του Καρόλου Κουν το '87- και έτσι ήμασταν προπονημένοι. Στην αρχή βέβαια ήταν δύσκολα. Γιατί άλλο η αμφισβήτηση και η διαφωνία, άλλο η ακύρωση και η διαγραφή.

Υπήρξαν κι αυτά. Επί σειρά πολλών ετών. Αντέχαμε όμως. «Δεν θα τους περάσει», λέγαμε. «Τους», των όποιων.

Κι αν το γράφω αυτό, είναι γιατί σκέφτομαι ότι κάποιοι νέοι άνθρωποι μπορεί να διαβάσουν αυτό το κείμενο. Είναι καλό να ξέρουν ότι δεν υπάρχουν ιδανικές, απρόσκοπτες συνθήκες, δεν υπάρχει ειδυλλιακό παρελθόν, όπου όλα βαίνουν καλώς και το μόνο που έχει κάποιος να κάνει είναι να δημιουργεί και τίποτε άλλο.

Τα οικονομικά του Θεάτρου ήταν πάντα δύσκολα. Αναγκαστικά διαμορφώσαμε όλοι μας

Καμιά φορά, όταν έμπαινε η άνοιξη και έλαμπε
ο ήλιος πάνω απ' την Ακρόπολη, ιδίως τις μέρες
που είχαμε διπλή παράσταση, μας φαινόταν
πολύ δύσκολο να μπούμε στο θέατρο
και να παίξουμε ζοφερά πράγματα, όπως
π.χ. να πεθάνουμε επί σκηνής.

μια φύση «αντικαταναλωτική». Αν το καλοσκεφτείς, πολύ χρήσιμη στους καιρούς που ζούμε τώρα. Όταν κάποιος συνάδελφος εμφανίζόταν με καινούργιο πουκάμισο ή μπουφάν εισέπραττε κομπλιμέντα επί μια εβδομάδα.

Μια μέρα ένας σπουδαίος αρχαιολόγος έκανε δώρο στον θίσσο του Θεάτρου Τέχνης μια ξανάγνωση στο Θέατρο του Διονύσου. Και εκεί μας έκανε μια περιγραφή απίστευτη: Στην πρεμιέρα των «Περσών» κάποιοι απ' τους πολεμιστές της ναυμαχίας της Σαλαμίνας που σίγουρα βρισκόντουσαν ανάμεσα στο κοινό, άκουγαν το έργο και έβλεπαν τη Σαλαμίνα στο βάθος. Και τι άκουγαν; Τα πάθη και τον πόνο των εχθρών τους. Αυτό κι αν είναι πολιτισμός, με όλα τα γράμματα κεφαλαία. Φαντάζομαι ότι έναν σύγχρονο συγγραφέα θα τον κατηγορούσαμε ως «διεθνιστή» και «κουλτουριάρη» και θα τον ξεφτιλίζαμε. Θα του λέγαμε: «Βρε άνθρωπε, τους εχθρούς μας βρίκες να συμπονέσεις;».

Καμιά φορά, όταν έμπαινε η άνοιξη και έλαμπε ο ήλιος πάνω απ' την Ακρόπολη, ιδίως τις μέρες που είχαμε διπλή παράσταση, μας φαινόταν πολύ δύσκολο να μπούμε στο θέατρο και να παίξουμε ζοφερά πράγματα, όπως π.χ. να πεθάνουμε επί σκηνής. Εμένα αυτό μου τύχαινε τακτικά: Θάνατος από φυματίωση, από διλιπτήριο, κόψιμο του λαιμού με μαχάιρι, πέσιμο από μπαλκόνι -πολύ δύσκολο μας φαινόταν.

Ζήλευα τους τουρίστες που βολτάριζαν αμέριμνοι στην Αρεοπαγίτου, φορτωμένοι τα μπαγκάζια τους.

Αποφασίσαμε λοιπόν με μια συνάδελφο, πριν μπούμε στο θέατρο για την παράσταση, να παριστάνουμε πότε-πότε τους τουρίστες. Βάζαμε τις τσάντες μας στην πλάτη -εν είδει σλίπινγκ μπαγκ- και κάναμε βόλτες στα γύρω δρομάκια. Είχαμε βάλει στόχο να κοιτάζουμε γύρω μας το περιβάλλον σαν νέοι. Έπαιμε για πρώτη φορά. Σαν τουρίστες δηλαδή.

Εκεί συνειδητοποίησα τη θεσπέσια ομορφιά της γειτονιάς. Είδα πράγματα που δεν έβλεπα επί σειρά ετών. Κι ας περνούσα από κει κάθε μέρα. Κι αισθάνθηκα τυχερή. Και ευτυχής.

Αν συνεχίσω για λίγο ακόμη να θυμάμαι πράγματα, νομίζω ότι ο Φρύνιχος πάλι θα βρει τον μπελά του. Από εμένα αυτή τη φορά. Γιατί μας θύμισε «οικεία καλά» και «οικεία κακά». Πολύτιμα. Και αγαπημένα.